5.6.2023

VASTAANOTTAJA
Eduskunnan talousvaliokunta

Asia: U 6/2023 vp

Lausunto: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä (nettonollateollisuutta koskeva säädös)

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien asiaa U 6/2023 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä (nettonollateollisuutta koskeva säädös).

Keskeiset huomiot

Suomen Yrittäjät on yhtä mieltä valtioneuvoston kannan kanssa siitä, että markkinaehtoinen ja teknologianeutraali lähestymistapa luo tehokkaimmat ratkaisut ilmasto- ja luontohaittojen vähentämiseen. Tämän painottaminen on tärkeää myös, kun asetusehdotusta käsitellään neuvostossa. On hyvä, että kirjelmässä korostetaan myös kokeilujen ja sääntelyn testiympäristöjen merkitystä uusien teknologioiden kehittämisen ja käyttöönoton vauhdittajana sekä julkisten hankintojen merkitystä vähähiilisyyden ja kiertotalouden edistämisessä.

On tärkeää, että teknologianeutraaliuden periaatetta päästöttömien energialähteiden kohdalla korostetaan valtioneuvoston kannassa. Suomen Yrittäjät pitää hyvänä, että U-kirjelmässä mainitaan ydinenergian kriteereitä koskevan epävarmuuden vaikutus alan investointeihin. Mikään ei takaa, että etukäteen valitut teknologiat ovat vaikuttavimpia ja eniten edistämisen arvoisia. Komission ehdotus ei nykyisellään riittävästi huomioi teknologisen kehityksen ennalta-arvaamattomuutta eikä teknologianeutraaliuden periaatetta. Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä U-kirjelmän mainintaa siitä, että vihreässä siirtymässä tarvitaan kaikkia puhtaan energiatuotannon mahdollistavia teknologioita. Asetuksen tulee sisällyttää ilmastonmuutoksen hillintää tukeviin puhtaan energiantuotannon mahdollistaviin teknologioihin myös esimerkiksi pienet modulaariset ydinreaktorit (SMR) ja muut kehittyneet ydinvoimateknologiat. Myös sisämarkkinoiden kilpailun vääristämistä on tärkeää välttää.

Riittävä kansallinen liikkumavara on nettonollateollisuutta koskevan säädöksen kaltaisten sääntelykokonaisuuksien kohdalla erittäin tärkeää. Suomen Yrittäjät pitää hyvänä, että tätä korostetaan valtioneuvoston kannassa.

Luvituksen sujuvuus on tärkeä osa houkuttelevaa investointiympäristöä. Samalla täytyy varmistaa, että lupaprosessien takana on riittävä tietopohja eli luvitukselle olennaista osaamista sekä tarvittavat resurssit. Molempia tullaan tarvitsemaan nykyistä enemmän. Kuten valtioneuvosto U-kirjelmässä toteaa, luvitukselle asetettavien enimmäismääräaikojen ja pidennysten tulisi olla oikeassa suhteessa siihen aikaan, jonka viranomaiset tarvitsevat asian käsittelemiseksi huolellisesti. Aikaan, jonka viranomaiset tarvitsevat asian käsittelemiseksi huolellisesti, voidaan vaikuttaa resursoinnilla. Luvituksen nopeuttamisen mahdollistamiseksi on tärkeää täydennyskouluttaa muun muassa luontokartoittajia, lisätä lupaprosesseja tukevan osaamisen painotusta biologien koulutuksessa sekä varmistaa riittävät resurssit valtionhallinnon alueellisissa toimeenpano- ja kehittämistehtävissä. Suomen Yrittäjät ehdottaa valtioneuvoston kantaan lisättäväksi maininnan tarvittavien kansallisten lisäresurssien sekä koulutuksen painopisteiden muuttamisen merkityksestä luvituksen sujuvoittamiselle.

Osaamisen tarpeeseen pyritään vastaamaan luomalla uusia eurooppalaisia koulutusrakenteita, mutta toimen vaikuttavuus ja kustannustehokkuus ovat epävarmoja varsinkin kansallisella tasolla.

U-kirjelmässä on kannatettava huomautus tarpeesta tarkentaa ehdotettujen kestävyys- ja häiriönsietokykykriteereiden sisältöä ja käytännön toteutettavuutta. Ehdotetun kaltaisiin julkisia hankintoja koskeviin säännöksiin liittyy riski julkisten hankintojen liiallisesta rajoittamisesta ja turhan byrokratian lisäämisestä, joten jatkotarkastelu on tarpeen. On tärkeää, että asetus on yhteensopiva WTO:n sääntöjen ja muiden kansainvälisten sitoumusten kanssa.

Suomen Yrittäjät pitää hyvänä valtioneuvoston varauksellista suhtautumista uusien eurooppalaisten koulutusrakenteiden luomiseen. Suomen Yrittäjien mielestä ehdotusta uusien koulutusrakenteiden perustamisesta pitäisi tarkastella kriittisesti. Ehdotus rankaisee korkeatasoisiin koulutusrakenteisiin jo valmiiksi voimakkaasti panostaneita jäsenmaita. Lisäksi olemassa olevien koulutusrakenteiden vahvistaminen ja kehittäminen olisi todennäköisesti kustannustehokkaampaa kuin uusien luominen. Olemassa olevan koulutuksen sisällön ja saavutettavuuden tukeminen ja kehittäminen myös tukisi ehdotettuja uusia eurooppalaisia rakenteita paremmin nettonollateknologioiden edellyttämän osaamisen saatavuutta pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Osaamisen lisäämiseen tarkoitettuja keinoja on vaikea arvioida tarkemmin, koska niitä on kuvattu vain ylätasolla.

Pienille ja keskisuurille yrityksille suunnatut toimet (27 artikla) jäävät ehdotuksessa vähäisiksi sekä epämääräisiksi ja niiden vaikuttavuus siten hyvin epävarmaksi. Esimerkiksi artiklan kohdat ”*Jäsenvaltioiden on … perustettava tarvittaessa erityinen viestintäkanava pienten ja keskisuurten yritysten kanssa käytävää viestintää varten…*” ja ”*Jäsenvaltioiden on otettava huomioon pienten ja keskisuurten yritysten erityiset edut ja tarpeet…*” eivät takaa ja määrittele mitään konkreettisia toimia pk-yritysten osallistamiseksi mahdollisiin nettonollateknologioita koskevasta sääntelystä syntyviin hyötyihin. Suomen Yrittäjät esittää, että valtioneuvosto huomioi tämän kannassaan ja lisää maininnan pieniä- ja keskisuuria yrityksiä koskevien toimenpiteiden konkretisoinnin ja vaikuttavuuden varmistamisen tarpeesta.

Suomen Yrittäjät pitää 27 artiklan kohtaa 1. a) ”*Jäsenvaltioiden on annettava pienille ja keskisuurille yrityksille ensisijainen pääsy innovatiivisia nettonollateknologioita koskevan sääntelyn*

testiympäristöihin sikäli kuin ne täyttävät 26 artiklassa vahvistetut kelpoisuusedellytykset;” hyvänä esimerkkinä konkreettisesta ja oletusarvoisesti vaikuttavasta toimenpiteestä.

Riittävät reunaehdot koskien sääntelyn testiympäristöjä ovat tärkeitä myös Suomen Yrittäjien mielestä. Myös ehdotetun teknologioiden erityiskohtelun kohdalla tulee huolehtia riittävistä reunaehdoista ja jäsenmaiden välisestä tasapuolisuudesta. Komission tulee varmistaa, että erityisluvat ja testiympäristöt eivät vaikuta epäsopusuhtaisesti eri jäsenmaiden teollisuuden suhteelliseen kilpailukykyyn.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Roope Ohlsbom
ekonomisti